

גליון
**מעיונא
דמלכא**

כ"ט

שיעורי הקדמה ללימוד
תורת החסידות
מב"ק מהן אדמו"ר שליט"א

יו"ל ע"י
מכון 'שפה ברודה'
דחסידי קאסוב

**כל הוצאות
עריכת זהו"ל של הגליון**

נתנדב ע"י

ידידינו היקר שביקרים
רודף צדקה וחסד בכל מאדו והונו
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד
איש האשכולות העושה גדולות

הרוצה בעילום שמו

לע"נ

הרה"ח מו"ה מרדכי ב"ר חיים אריה ע"ה
והוגתו מרת טויבא רבקה בת ר' יעקב יואל ע"ה

הרה"ח מו"ה שלום נחמן ב"ר חיים ע"ה
והוגתו מרת דבורה בת ר' משה אהרן ע"ה

הרה"ח מו"ה חיים אליהו ב"ר זאב ע"ה
והוגתו מרת שיינדל בת ר' אלעזר ליפא ע"ה

זכות הפצת מעיינותיו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם הק'
ותלמידיו ז"ע, יין בעדיו שירוהו רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ושיתברך בכל
מעשי ידיו בשפע ברבה, והצלחה בכל עסקיו, וימצא חן וחסד בעיני אלקים
ואנשים בכל חפציו, מתוך עושר ואושר שלות
הנפש והרחבת הדעת כל ימי חייו

הר"מוד בגליון דהלו

יהיה לזכות רפואתו השלימה והמהירה של
מרן רבינו שרגא פייביש בן מלכה שליט"א
בתוך שאר דוולי ישראל

כל הזכויות שמורות

לקבלת הגליון מדי שבוע בשבוע

ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 5892-686-17

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

ישר
Publishing & Production
718.484.2189

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

כי המלכות שלך היא

מלכות ה' בתחתונים שודשה משפלות ה' לבריותיו,
כענין במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא
ענוותנותו

תכלית בדיאת העולם, שיתקבצו בני האדם ויאמרו לה'
'בריותך אנחנו'

דבר יום ביומו מסיימים אישי ישראל את תפלתם בשבח 'עלינו לשבח', ומבקשים מהשי"ת שכאשר זכינו לסדר עתה בתפלה שבחו של מקום, כן נזכה לחזות ב'יכירו וידעו כי המלכות שלך היא' - לעתיד לבוא, שיתברר ויתאמת אצל כל יושבי תבל מלכותו ית', 'והיה ה' למלך על כל הארץ'. ואמנם כן הוא, כי כל תפקידנו בהאי עלמא, הוא להמליך את שמו של הקב"ה, ולגלות שמלכותו בכל משלה ואף על בריותיו השפלים, וכדברי הרמב"ן הנודעים (שמות יג טז) ש'אין א-ל עליון חפץ בתחתונים, מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו. וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לא-ל שבראם והמציאם, ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו'.

אם כן – שחובת האדם בעולמו לקבל עול מלכותו עליו ולפרסם את הדר כבוד מלכותו תחת כיפת השמים, מוטלת עלינו חובת הידיעה, לברר ולידע מהי אכן אותה 'מלכות' אותה איווה ה' לו, ולידע איך שמו

ית' נקרא עלינו במידה נעלה זו. ומפני כי רחבה מידה זו עד מאד ויש בה עומק רב, נפסע קמעא קמעא בביאור עניניה בכמה שיעורים, עדי יתיישבו הדברים על לב, וממנו נקח כיצד לקיים 'שתמליכנו אליכם' בחיי היום יום.

הרצון למלוך ומידת הענוה, נראים כתרתי דסתר

כפי שנאמר בעברא, מצינו שבשונה מבספרי המוסר והעבודה שקדמו לזמן הזרחת אור החסידות, המרבים לדבר רצוא ושוב בגנות המידות הרעות וחובת הזהירות להתרחק מהם כמטחחוי קשת, ספרי החסידות החל מה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע עצמו עד אחרון אחרוני תלמידיו, אינם מזכירים כמעט את ענין השירוש אחר המידות הרעות ועקירתם, זולת בשני מידות הפכיים שהם אינם פוסקים מלשוב ולעורר עליהם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: א. גנות הגאווה ומאיסתה לפני ה' – כי תועבת ה' כל גְבַה לֵב' (משלי טז ה). ב. צורך האדם לבטל את עצמו מכל וכל ולהתנהג בשפלות ונמיכות הרוח לפני כל אדם קטן כגדול, שהיא מעלת הענוה 'הטובה מכל המידות הטובות' (לשון הרמב"ן באגרתו).

משכך עולה השאלה מעליה, אחר שהגאווה וההתנשאות על אחרים מאוסה כל כך לפני ה', כיצד יתכן שהשי"ת כביכול בכבודו ובעצמו נוהג להיפך, וחפץ להיות מלך ושליט על כל בריותיו ומושל עליהם, עד שהוא מעניש לעוברי מצוותיו הדוחקים את רצונו להיות שליט על כולא, עד שישובו ויקבלו את עול מלכותו עליהם, וכפי שאמר יחזקאל בנבואתו (יחזקאל כ לג) 'חי אני נאום אדני ה', אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם'. ולא זו בלבד, אלא שהוא מייחל ומצפה לאותו זמן שמלכותו תהיה בכל משלה, וימלוך לבדו על כל העולם. שרצון זה, נראה לכאורה כסותר את כל מהות הענוה

א. אריכות הביאור בענין זה, תמצא בספרנו 'מעיינא דמלכא' (מאמר אין מזל לישראל – א' עמ' ה) ומשם תדרשנו לטובה.

והשפלות, שהיא ההתבטלות וכפיפת הקומה אל האחר, וכתיתת כל העצמיות והאנוכיות.

בגין דא, עלינו להרחיב מעט את ההבנה במהות הנהגת ה'מלכות' ורצון ה' להיות מושל בכל, ובכך נראה, כי לא זו בלבד שהנהגת 'מלכות ה' נקיה מכל זיק גאווה ורוממות, אלא אדרבה רצונו ית' למלוך, הוא אבן הפינה וההוכחה הגדולה ביותר על 'העוז והענוה לחי עולמים', וממנה יתד ללמוד עד היכן צריך האדם להידמות לקונו ולתפוס דרך של ענוה ושפלות, ולידע איך לקרוא לה' ולהשתמש ב'מידת המלכות' כדבעי.

נתאוהה הקב"ה שיהיה לו דירה בתחתונים

מראשית - קודם לכל, עלינו להקדים ולדעת, כי עצם בריאת העולם מה ש'נתאוהה הקב"ה שיהיה לו דירה בתחתונים' (תנחומא פרשת נשא טז), הוא סוד אשר גם אם יחיה גבר שנין אלפין, לא ייעול להבין, מדוע רצה הקב"ה בבריאת העולמות, ומה היה חסר אצלו לעילא שהוכרח לברוא את הארץ וכל אשר עליה, וכפי שאמר הרב בעל התניא זי"ע, שלזה השתמשו חז"ל במטבע הלשון 'נתאוהה הקב"ה', שכשם שלא ניתן לשאול אדם מה מושך אותו להתאוות ולרצות דבר מסוים, לפי שמשרכת הלב משתנה אצל בני האדם, שדבר שרצוי ואהוב לאחד, יש אחר שאדרבה אצלו הדבר מאוס ומרוחק, ואין איש יכול להסביר בלשונו את עומק הסיבה שהוא מתאוה לדבר זה ולא לדבר אחר, כמו כן כביכול לא ניתן לשאול מה היה חסר להשי"ת במרומיו וכלום חסר דבר אצל המלך ש'נתאוהה' לברוא את עולמו, וכל המושג 'אנא אמלוך' – שהקב"ה ביקש למלוך בעולם, הוא דבר הרחוק מהשגתנו ולא ניתן להבינו והוא בחינת 'נתאוהה' שאין אפשרות לשאול ולהקשות עליו דבר, והוא מחלק סוד ה' אשר אין לנו עסק בו.

ג. דברי הרב זי"ע הובאו בספר 'אור התורה' (פרשת בלק) לנכדו בעל 'צמח צדק' זי"ע, וזה לשונו: 'והנה למה 'נתאוהה' זה אין ידוע, אם כך עלה ברצונו. ושמעתי שכשאדמו"ר [בעל התניא] נשמתו עדן אמר

אכ"ן למרות שלא ניתן להבין מה יש להקב"ה בבריאת העולמות - וכאמור, פתחו ספרי הקודש חרץ צר והאירו, כי היה מן ההכרח כלפי מעלה לברוא את עולמו, וכפי שיבואר להלן בטוב טעם.

הנהגת המלכות של מלך בשר ודם

אחר ידיעות אלו, המקום איתנו להרחיב מעט מהי הגדרת 'מלכות' בעולמנו אנו כפי הנראה בעינינו, כשדווקא מעיון בה ובהליכותיה, נמצא את עומק החילוק בין מלכותא דארעא של מלך בשר ודם שמלכותו איננה מלכות בעצם, למלכותא דרקיעא של מלך מלכי המלכים ש'תקפו לעד ותפארתו עדי עד, ולעדי עד ימלוך', ורק מלכותו היא הראויה להיקרא ולהיכלל בגדר 'מלכות'.

ברוב מדינות העולם נהוג לערוך מידי כמה שנים 'בחירות' [Elections], שבהם מבקשים אנשים שונים מבני המדינה שיאמינו לדבריהם הנאמרים, כי בכוחם להגדיל ולרומם את קרן המדינה, ורק להם יאתה המלוכה לישיב ולהיות נשיא ואדון הארץ. משנבחר אחד מהם להיות הנשיא העומד בראש, נפתחים לפניו טירות מלכים, והוא נוסע והולך ברכבי פאר ומתגורר במקום מושב המלכות, ומחשבתו תמיד כיצד לגרום שכמה שיותר אנשים מבני מדינתו יקבלו את רצונותיו והשקפותיו, ורצונו להיות מושל ולאליץ את השקפותיו עלשאר יושבי המדינה.

טעם שכלי מפני מה נשתוקק וכו', שאין זה מצד איזה הכרח וטעם שכלי כי אם מפני שנתאוה כך, שהוא למעלה מטעם ודעת. וכמו שאמר רבינו ז"ל על זה: 'אויף א תאוה איז קיין קשיא', רק שנתאוה שיהיה מציאות תחתונים ויומשך בחינת עצמות אור אין סוף למטה וכו'.

בדרושים הישנים בלאזניא, 'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', ומאחר שנתאוה, הנה על תאוה אין שואלים קושיא'.

ומרן האדמו"ר הרש"ב זי"ע (המשך יו"ט של ר"ה תרס"ו, ליל ב' דר"ה) אמר זאת בהאי לישנא: 'שזהו מצד התשוקה לבד, לא מצד ההכרח חס ושלום בשביל השלימות, ואין אנו יודעים

אם ניטיב להתבונן בהתנהגות 'מלך' בשר ודם זה, נראה נכוחה שני דברים הבאים כאחת. א. רצונו ומחשבתו להיות מושל על הארץ, שורשם מגאווה וגדלות, שהוא מדמה בנפשו שהמושל שהיה לפניו נכשל בכל מעשיו, ורק הוא החכם מכל אדם יודע מה יש לעשות, ומשכך, בדין הוא שכל בני המדינה יתכופפו תחתיו וישלימו את מעשיהם כרצונו המובחר מכולם. ב. גם אחר שהמלך יושב על כסאו, עדיין אין בעצמיותו שינוי במהותו, שכן הוא כשלעצמו מחויב עדיין להתנהג כמאז ולאכול ולשתות וכיוצא בזה, וגינוני המלכות שזכה בהם בהעלותו לגדולה, הם רק מן השפה ולחוץ, ולו היו לוקחים אדם אחר נבזה וירוד, והיו מלבישים אותו בבגדי מלכות ועושים עמו עסק גדול כפי שנוהגים עמו, הרי שהוא היה שווה אליו ממש. נמצינו למדים, שגינוני המלכות הם אלו שעושים את האדם למלך, ואם יאבדם הרי שלא יועיל לו רוב חכמתו ותבונתו כדי להיות מלך ושליט בארצו, שכן המלכות במהותה היא חיצונית, להראות להיות מושל הקובע את מנהג המדינה.

מהות מלכותו של הקב"ה

משהוזהר לנו שני עיקרים אלו: א. שרצון המלך הגשמי למלוך, נובע מגאווותו ומחשבתו שהוא מובחר המין האנושי הראוי למלוכה. ב. שמלכותו בעיקרה היא תפארת חיצונית, יש בידנו להבין את ה'שלא כמידת הקב"ה מדת בשר ודם' שיש במידת ה'מלכות', שבשונה ממלכות בשר ודם, מלכות ה' מיוסדת בשורשה באופן אחר, שמאחר וה' בעצמיותו הוא כליל השלימות ללא כל חיסרון, אשר על כן הוא כשלעצמו אינו צריך כלל שנקדישו ונפאר שמו כדי שתרום קרנו, וכמו שייסד הפייטן ב'שיר הייחוד' (ליום שלישי): 'הכל צריכים לצדקותיך, ואינך צריך לבריותיך', ואדרבה, סיפור שבחיו ממעט את עומק גדולתו האמיתית, כמו שאמרו בגמרא (מגילה יח.) שגם אם האדם יסדר שבחו של מקום מבוקר ועד ערב, עדיין הוא בגדר 'מי ימלל גבורות ה'' (תהלים קו ב), ומצד עצמיותו אין שום צורך שנרוממו ונאמר שבחו לפניו, כי הוא מרומם על כל ברכה ותהילה. וזהו השינוי הגדול בין מלכותו ית' למלכות בשר ודם, שאילו

מלך גשמי יש לו חסרונות בעצם מהותו, ומלבד זאת, השימוש בגינוני המלכות הם הכרח ודבר בלתי נפרד מקיום המלכות, שכן אם מחסרים דבר מה מגינוני המלכות, שוב לא ניכר שמלך זה הוא המרום מכל העם. אולם אצל השי"ת הוא להיפך ממש, שמצד עצמיותו ית' הוא אינו צריך שיגדלו שמו, שכן הוא משובח ומפואר יותר ויותר ממה שאפשר לנו לשער ולתאר כללי, וכל תואר ושם כבוד שאומרים על מנת לספר עוזו 'דומה למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, והיו מקלסין אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו' (ברכות לג:), ועוד, שהוא מושל ומולך גם מבלי שנתנינו באי העולם מכירים בו ובשבחו.

נמצא אם כן ב' חילוקים בין מלכות ה' למלכות בשר ודם: א. שינוי בעצמיות המלך, שבשונה ממלך גשמי שיש בו עצמו חיסרון, במלך מלכי המלכים אין כל חיסרון ושינוי. ב. שלא כבמלך בשר ודם שגינוני הכבוד הם כורח המציאות וההוכחה על מלכותו, בהנהגת ה' אין הוא צריך לבריותיו, שכן הוא גבוה מעל גבוה לעילא מכל ברכתא ושירותא, ולית מחשבה תפיסה ביה כלל (תיקו"ז הקדמה יז), וכל הכבוד הזה אינו נצרך לו עבור מלכותו.

ה' בתואר 'מלך הכבוד' ואילו בשר ודם אינו יכול להיקרא כן (ראה שמו"ר ח א), כי מלך בשר ודם צריך לכבוד ואילולי זה אין מהות למלכותו, שלא כהקב"ה היכול ליתן כבוד לאחרים, כי הוא לבדו מרומם מכל, ובלשונו: **'כי מי שיש לו כבוד מאנשים אינו מלך הכבוד, כי אין הכבוד רק מאנשים המכבדין אותו, ונמצא נצרך להאנשים ובלעדו אין לו כבוד. אבל הקב"ה שנותן כבוד לכל מי שרוצה** (עיין שם במדרש) **נקרא 'מלך הכבוד' - שהכבוד שלו לתת למי שחפץ'.**

ג. וזה לשון הרמב"ן (דברים י יב): **'מה ה' אלהיך שואל מעמך' - נמשך אל 'לטוב לך' [שבהמשך הפסוק]. יאמר, איננו 'שואל מעמך' דבר שיהיה לצרכו אלא לצורךך, כטעם 'אם צדקת מה תתן לו' (איוב לה ז), רק הכל הוא לטוב לך. ואמר הטעם, כי 'לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה' - וכולם נותנים כבוד לשמו, איננו צריך לך'.**

ד. וראה לדברי השפת אמת' (פרשת וארא שנת תרל"ד) הכותב, שלכך נקרא

'המלכות' - נקודת החיבור בין ה' לברואים

אכן, מפני שנתאווה הקב"ה ועלה במחשבתו לנטוע שמים ולייסד ארץ, והיה בדעתו לברוא מקום גשמי שיכירו וישבחהו משם בסוד 'אנא אמלוך', ועוד, כי על אף שה' גדול ומהולל מאד מצד עצמותו, אמנם לא יוכשר לקרוא לו 'מלך' ולומר שהוא נוהג ב'מלכות' זולת זה שיהיו אנשים שיכירו ויודו שהוא מלכם, כמלך בשר ודם שעל אף שהוא מלך מבחינתו, עדיין צריך עם שיקבלו את עולו עליהם ובכך תינשא מלכותו. הוכרח הקב"ה לברוא מציאות שתצמצם כביכול ה'אנא' - עצמיות הבורא ויראה כמי שהוא אינו שם על אף שגם שם נמצא השי"ת, על מנת שתיתכן מציאות שאנשים גשמיים יוכלו לדור עמו ית' בכפיפה אחת בעולם הזה, ולא יעלו ביקוד אש קדושתו אם יראו אותו בעצמיותו האמיתית, וכפי שאירע לבני ישראל במעמד הר סיני, שפרחה נשמתם (שבת פח:). והתבטלו מכל וכל מחמת שה' נגלה עליהם בשעה שנתן לנו את תורתו, שכן אם יעלו כולם בלהב קודש השמימה, לא תושלם מציאות 'מלכות' ה' בעולם, לפי שאין מלך בלא עם' (פרקי דרבי אליעזר פרק ג). ומלבד מה שיש בצמצום זה טובה גדולה לישראל, שבכך ביכולתם

ישמח ה' במעשיו' (תהלים קד לא), **ולכך יש להם כח לישראל להיות מחלישין או מוסיפים כח בגבורה של מעלה כפי מעשיהם, שכן כתוב** (דברים לב יח) **'צור ילדך תשי', וכתוב** (תהלים ס יד) **'באלהים נעשה חיל'.**

ז. נקטנו בפירוש ענין הצמצום כפי שנקט ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע (כתר שם טוב אות שצ, ראה תניא ליקוטי אמרים פרק כ), ואין כוונתנו להעמיק במחלוקת המקובלים בביאור מושג זה שאינו נוגע לדרכי העבודה הנוגעים לאנשים פשוטים כערכינו.

ה. וכאמור בראש הדברים שזהו סוד הגבוה למעלה מכל השגה וטעם.

ו. נקודה זו שהקב"ה צריך אנשים שיפארו שמו והוא צורך גבוה גם כן מלבד מה שהוא לטובתנו - וכמבואר להלן, האריכו בה רבות ספרי הקודש, וראה כמראה מקום לדברי 'רבנו בחיי' (שמות כ א) הכותב: **'ומכאן תבין, שהשכינה בישראל לא צורך הדיוט בלבד אלא צורך גבוה, כי כיון שהשם המיוחד המפורסם על ידי הכבוד, הנה הכבוד מקבל תוספת רוח הקודש, וזהו 'הי כבוד ה' לעולם**

להתקשר עם ה' ברזא דאחד, גם ה' כביכול היה נזקק לזה, לפי שקודם הצמצום היה כעין חיסרון במלכות שמים, לפי שעיקרון המלכות מיוסד דווקא מכך שיש אנשים שיכולים לנהוג כרצונם ומכופפים עצמם לגזירות המלך, ובכך מתגדל שמו וניכרת מלכותו, וכמו כן בנמשלו, לולי זה שהיה ה' מצמצם ובורא בריאה גשמית שבכוחה להתנגד לקדושה ודייקא משם עושים את רצונו, לא היה שמו 'מלך' כראוי, משום שצבא השמים עושים באימה רצון קונם ואין מי שימנע מהם, ולא ניכר מהם מלכותו ית' כמלך המולך על מדינתו ביד רמה^ה

נמצא אתה אומר, שמצד עצמיות הבורא, אין שום צורך ותכלית במה שמשבחים אותו ומרוממים אותו, לפי שאין קץ ותכלית לגודלו, אמנם כלפי מה שהשי"ת רצה בנו ובחר אותנו להיות עבדיו בהאי עלמא, שנגדלו ונרוממו מתוך אפילות העולם הזה, ונודיע גם שם את מלכותו ית', 'הוצרך כביכול [השי"ת ללבוש] בלבוש גאות^ה לצורך מלכות שמים' (לשון ה'פרי צדיק' פרשת בראשית אות ז), כדי שתהיה מציאות שהאדם יוכל להודות ולברר שיש מלך לעולם גם במקומות הנידחים, ולהביא משם נייחא בשמים, אבל 'מצד היותו יתברך שמו מלך, לא הוצרך לברוא את העולם, כי כל המציאות כולם לא יוסיפו חס ושלוש שום שלימות והדר בתואר גדולתו ומלכותו, כי גם בתחילה היה כך גדולתו ומלכותו' (לשון ה'עריב נחל' פרשת בלק דרוש ג). וכך הוא לשונו הזהב של הרב בעל התניא זי"ע בספרו 'ליקוטי תורה' (ליקוטים לראש השנה דף נח ג) שם התבאר נקודה זו: 'ההארה המחיה כל העולמות כולם, היא רק הארה חיצונית בלבד מעצמותו ית' ואינה נוגעת בו כלל, ואינה פועלת שינוי בו כלל, כי חיות כל העולמות

ולזה הוכרח לבריאת עולמות, בכדי שלא יהא רעב בארץ עליונה, ויתגלה תואר מלכותו^ה.

ט. על כל פנים בחיצוניותו, וכפי שיבואר להלן.

ה. וכמו שכתב בספר הקדוש 'אור המאיר' (מגילת רות): 'כי כל התוארים יכול הקב"ה לתאר בעצמותו אפילו קודם הבריאה, כי אם מדת המלכות אי אפשר לתארו, כי אם בהיות שלטון ומושל על זולתו,

הוא רק כמו שאמרו 'אנא אמלוך', שמדת מלכותו ית' בלבד - מה שהוא ית' נקרא מלך ומתנשא כביכול עליהם, זהו גופא החיות שלהם, ובחינה זו אינה נוגעת לעצמיותו כלל, כמשל המלך בשר ודם שהוא מהות בפני עצמו, ומה שנקרא מלך על המדינות, הרי אין בבחינה זו התפשטות עצמותו ממש תוך המדינות, רק ששמו נקרא עליהם'.

וזוהו שאנו אומרים בכל בוקר בריש תפלת השחר: 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא, לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא'. שאף אמנם שהקב"ה מצד עצמיותו היה הוה ויהיה 'אדון' על הכל, גם 'בטרם כל יצור נברא', אולם לבחינה זו של 'שמו נקרא' שיקרא בשם 'מלך', זה נוסד רק 'לעת נעשה בחפצו כל' - אחר שצמצם את עצמו בתוך העולם הגשמי, ובריותיו משבחים ומנשאים את שמו בכל הארץ, כמלך הגשמי שכלל שמלכותו חזקה יותר, כן שמו וגבורתו מפורסמים גם בא"י הים הרחוקים'.

רק לענין המשועבדים אל המלך יתברך שמו, שהמשועבדים הראשונים דהיינו הנעדרים לא קראוהו מלך והנמצאים קוראים אותו מלך, אבל לשלימותו לא נמשך שום תוספת.

וזוהו מה שאנו אומרים 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא', היינו העבר שגם אז היה מלך, רק 'לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא' - דייקא, רצה לומר, שאין חילוק, רק שעתה נקרא מלך וכו'. וכן 'ואחרי ככלות הכל לבדו הוא ימלוך נורא', 'רצה אפילו ככלות הכל וישאר לבדו, אפילו הכי 'מלוך' גם כן, לא כמלך בשר ודם שאין מלך בלא עם,

י. כן כתב בספר הקדוש 'ערבי נחל' (פרשת בלק דרוש ג) ובכתבו כלשוננו: 'ועל זה נאמר ה' מלך ה' מלך' וכו', רצה לומר, העבר והוה ועתידי שווה לענין מלכותו, כי גם לשעבר קודם שברא הנבראים היה גם כן מלך, כי מלכותו גם על ההעדר והתוהו והאפס, ואין חילוק בין העבר וההוה רק לענין הנבראים לבדם, כי לשעבר שהיה מלכותו על ההעדר לא היה מי שיכיר כח מלכותו ויקראהו ויתארהו בשם מלך, ועכשיו קוראים לו ברואיו שם ותואר מלך, אבל ההעדר עם היות כח מלכותו עליו מכל מקום 'לא שאול תודך ולא ישברו יורדי בור אל אמתך' (ישעיה לח יח), נמצא אין חילוק

במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו

אבן – מלמדנו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ככלות הכל, גם הנהגת המלכות שהקב"ה ביקש 'אנא אמלוך', שורשה בענוה גדולה שאין כמותה, שלא כמידת בשר ודם שרצונו למלוך נובע מגאות וגדלות. משלו משל למה דומה - מלכותו ית' עמנו, לאדם שאמר לחברו שהוא מלך גדול, לפי שכל החיות הרומשות על האדמה יראים ופוחדים ממנו. הנה דעת לנבון נקל, שאיש זה לכסיל יחשב ואף שדבריו דברי אמת שהחיות הללו יראים מן האדם, לפי שאין שום גדולה בכך שחיות שפלים כאלו מודים שהוא גדול מהם. וכמו כן ייאמר בנמשלו, שמה שהשי"ת מייחס אותנו שהוא מלכינו ואנו עבדיו, זוהי הענוה הגדולה מכולם, שכביכול הוא ית' למרות היותו נאצל וגבוה מכל, אומר שאנו קרוצי חומר יכולים לשבחו ולהמליכו, והוא אינו מביט עלינו ועל עבודתנו כיתושים שאין בכניעתם לבני אדם מציאות ושם של המלכה, וכל זה לפי שהשי"ת מביט אל עני ונכה רוח, ומסכים לירד לעומק שאין למטה הימנו על מנת למלוך עלינו^{יא}.

זכך מביא עלי ספרו ה'דגל מחנה אפרים' (דרוש לפורים) משמו של זקנו אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע: 'שמעתי בשם אדוני אבי זקני על פסוק (תהלים צא א) 'ה' מלך גאות לבש', שדקדק, הא איתא (מגילה לא). 'בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו', והיכן נרמז כאן ענוותנותו. ואמר ז"ל שהפירוש הוא כך: 'ה' מלך גאות לבש', היינו, שרק הלבוש הוא גאווה, אבל באמת תוכן פנימיותו כביכול, אתה מוצא ענוותנותו^{יב}.

ורצון להיות שליט על אחרים, ומזה התהווה לאחר מכן רצון הלבנה להיות שולטת ומאירה כמו החמה, לפי שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד (חוליו ס). אך באמת שורשה בענוה גדולה עד מאד וכאמור.

מה שאין כן הוא יתברך שמו גם כן בהיותו לבדו הוא גם כן מלך, וכאמור^{יג}.

יא. אמנם, כשנקודה זו של הרצון למלוך ירדה לעולם, התגשם הדבר ונדמה כאילו יש בכך גאווה

זבלך לך ללשונו של מומשיכו בקודש המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (מגיד דבריו ליעקב אות קיא) שאמר אף הוא כדברים האלה: 'והנה מחשבת 'אנא אמלוך' במחשבה קדומה, זהו תכלית הענוה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה לא.) בכל מקום שאתה מוצא גדולתו' וכו"ב.

עניוּת ה' שיש במצות השבת

בכדי להאיר את שאמרנו – שמציאות זו שהשי"ת הרם על כל רמים, ברא את עולמו וביקש מעמנו להיות עבדיו, היא שלימות מידת הענוה, נייתי ונחזה מְשַׁל ממצות השביתה ביום השבת, ומומנה נלמד לכלל כולו בשאר מצות ה', עד היכן עמקו הדברים שה' עשה עצמו להיות נצרך אלינו ולעבודתנו, מרוב ענוותנותו הגדולה.

נאמר בציווי יום השבת: 'זכור את יום השבת לקדשו, ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה וכו', כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינח ביום השביעי' (שמות כ ה-יא). כשנעיין ונדקדק היטב בתיבות המקראות ונפרשם בלשונונו, הלא נראה לעינים, דברים שלולי שנאמרו מפי עליון קשה היה לאומרם ולהולמם, כביכול

שמו, ומנגד, לנהוג בענוה שאין כמותה, כאילו לית ליה מגרמיה כלום וצריכים לקבל כח מן האחר.

וזה לשון ספר 'בית רבי' (פרק ה): 'על ערך שפלותו [של הרה"ק מוויטעפסק זי"ע], אמרו עליו החברים תלמידי הרב המגיד נשמתו עדן, שנשמתו היא מבחינת 'מלכות' הכוללת רוממות ושפלות לאחדים. כי בחיצוניות היתה הנהגתו בדרך רוממות, והיה מפאר בגדיו מאד

יב. שמה ניתן להסביר זאת כדרך שאמרו על הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעפסק זי"ע, שהיה נוהג להשתמש בגינוני מלכות לרוב, וללבוש בגדי מלכות ופאר, ומכל מקום היה חותם בשולי אגרתו קודם לשמו 'השפל באמת', כי כנתבאר, אין זה סתירה במלכות שמים שמצד אחד יודעים ומכירים בערך הגדול, וכמו שה' יודע שאין למעלה מקדושתו והוא אינו צריך שבני אדם ירוממו

השווה ה' את שביתתו ומחשבתו שאין לנו השגה מה היא, לשביתת בשר ודם, ואמר, שלפי שהוא ית' שבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה, לכן רצונו שנשבות אף אנו מל"ט מלאכות וננוח ביום השבת, ובכך נעשה לו נחת רוח בעולמו.

זלא זו בלבד שֶהִשְׁוֶנוּ המקום ברוך הוא אליו, עוד נקב לנו את שכרינו ואמר, שבשכר שהאדם השפל משמר את יום השביעי כראוי לו, הוא נהפך להיות שותף עמו ית' במעשה בראשית ובשביתתו, וכמו שהכתוב אומר (שם לא טז-יז) 'ושמרו בני ישראל את השבת וכו' ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם', ואין המקרא יוצא מידי פשוטו, שכל השובת ממלאכה ביום השבת, זוכה לחזק את ה'אות' – אותו קשר של קיימא, 'ביני' – בין הקב"ה שאין מושג בגדלותו, ובין בני ישראל' – השוכנים במעמקי ארץ, והכל בכח מעשה פעוט של שביתה ממלאכה שהניח ביום השבת. עתה אָמַר, היש לנו ענוה גדולה מזו, שה' הגדול מכל בחר ורצה בנו, עד שהוא מסכים לעשות את האדם שותף כמותו, רק במה שיושב בביתו ואינו עוסק בפרנסתו כעסקיו בכל יום ויום.

ארי השתא נוכל להבין מעט מן המעט את שאמר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע למחותנו הרה"ק בעל התניא זי"ע, שבשעה שפותחים ישראל ואומרים בערבית של ליל שבת קודם תפלת העמידה 'ושמרו בני ישראל את השבת', נעשה בשמים 'יריד' ועסק גדול (ראה פסקי סידור הרב אות קכה). שכן כשאדם עומד ומדביק את עצמו בתיבות הללו של 'ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם', מיד עולה לבו על גדותיו בהבינו, שהוא השפל מכל יכול לדבוק ולהיות אחד באחד עם עצמיות ה' על ידי מצות השבת, ונהיה מאליו 'יריד' ועסק גדול בשמים, שאחד מדרי מטה זכה להאיר ולתפוס בשכלו את נקודת מלכות שמו ית' בעולם התחתון, ששם כבודו עדיין בהסתר דבר.

שהקרסים יהיו מחוברים מראש ועד עקב, ושלא יהיה שום אבק על בגדיו, והיה הולך בכובע תפארה. ובפנימיותו היה בטל ושפל בתכלית'.

זזה עומק מה שאמרו קדושי עליונים (פרי מגדים משב"ז סי' רסח ס"ק ה), שקודם שהאדם מקדש על הכוס בלילי שבתות, עליו להרהר בתשובה שלימה, שכן הקידוש הוא עדות על בריאת שמים וארץ, ועד רשע פסול להעיד^י. ונאמר שרמזו לומר וללמד, שאין התשובה המבוקשת כאן שיעשו תשובה הבאה מן ההכרח כדי שתתקבל עדותו לעילא, אלא תשובה עילאה מתוך אהבה הבאה מאליה, שמתוך שישים אל לבו, שהוא - העובד האדמה בכל ימות החול העסוק על המחיה ועל הכלכלה, עומד להיות עתה בקשר אחד עם עצמיות השי"ת - שאין לנו צל של הבנה בקדושה זו, ממילא בושה תכסה את פניו מפני הדר כבוד מלכותו ית', ויתקיים מאליו ש'בת ב'ו ת'שוב מתוך אהבה על גודל זכותו שה' הגדול, צריך לו ולמעשיו ומתפאר בהם. ואז נפשו תכלה ותיכסף מעצמה בתשוקה גדולה להתקרב לה', כדרך שכתב ה'אור החיים הקדוש' (בראשית ב א) שתיבת 'ויכולו' - הנאמרת בקידוש על היין, מורה על כלות הנפש ותשוקתה אל ה', המתעוררת בעוז ביום השבת קודש.

ומצות השבת ללמד על כל שאר המצות יצאה, שממנה נתוודע שכל תרי"ג המצות הם מתנות מה' מרוב ענוותנותו ית', על מנת שנוכל לקרב גבי מלכא ולהיות עמו אחד באחד, וזה לשון הרב זי"ע בתניא קדישא (ליקוטי אמרים פרק ד): **'ואף דהקב"ה נקרא אין סוף** (זוהר הקדוש ח"ב מב:), **'ולגדולתו אין חקר'** (תהלים קמה ג) **'ולית מחשבה תפיסא ביה כלל'** (תיקוני"ז הקדמה יז), **וכן ברצונו וחכמתו כדכתיב** (ישעיה מ כח) **'אין חקר לתבונתו',** **וכתיב** (איוב יא ז) **'החקר אלוה תמצא',** **וכתיב** (ישעיה נה ח) **'כי לא מחשבותי**

לצדיק דף נו: כתב: 'שמעתי פה עיר הקודש ירושלים מחכמי זקני הספרדים, שהרה"ק בעל 'אור החיים הקדוש' זי"ע למד בכל ערב שבת הלכות עדות, ואמר, שידע שעל פי התורה וההלכה הוא ראוי להיות עד כשר ונאמן לעדות שבת.

יג. ועיין גם ב'סידור היעב"ץ' שכתב בזה הלשון: 'יכוון מאד בקידוש הלילה, ויהרהר בתשובה, שיהיה ראוי לעדות, ויקדש ביראה ואהבה ושמחה רבה'.
ובספר 'צבי לצדיק' לרבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל (הגהות אור זרוע

מחשבותיכם', הנה על זה אמרו (מגילה לא): 'במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה, שם אתה מוצא ענוותנותו', וצמצם הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן ובצרופי אותיות תנ"ך ודרשותיהן שבאגדות ומדרשי חכמינו ז"ל, בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שבגוף האדם, תוכל להשיג בדעתה ולקיימן כל מה שאפשר לקיים מהן במעשה דיבור ומחשבה, ועל ידי זה תתלבש בכל עשר בחינותיה בשלשה לבושים אלו וכו', עיין שם עוד דבריו המתוקים הנוגעים לעניינינו.

מדת המלכות, הביטול ש'לית ליה מגרמיה כלום'

אחרי הודיע אותנו את כל זאת, שהנהגת המלכות לעילא שורשה בענוה שאין כמותה, הרי לפנינו דרך סלולה, כיצד להלך בנתיב ה'מלכות' ולהיות הדבק ב'מידותיו' של הקב"ה, שעלינו להתנהג גם כן בביטול גמור כמותו ית', אלא שבמלכות שמים הביטול הוא, שה' הגדול שהוא כולו 'אין' הלך וצמצם את עצמו כביכול ל'יש' מחמת שפלתו וענוותנותו, ואילו במעשה בני אדם עלינו לבטל את ה'יש' הגשמי ולכתתו, ולעשות הימנו 'אין' רוחני.

זכר הם הדברים ככתבם בכתבי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (אור תורה – רמזי תורה שיר השירים בפסוק משכני אחרין נרוצה): 'כי מתחילה עלה במחשבה 'אנא אמלוך', ואחר כך כששער שיעורים ש'אין מלך בלא עם' (פרקי דרבי אליעזר פרק א), צמצם את כבודו יתברך, כדי שיוכלו העולמות לסובלו. נמצא, כי מחשבה ראשונה היא 'אנא אמלוך' - היה בשביל גדולתו ותענוג גדול, וזה לא היה יכול להיות כי אם על ידי צמצום. וגם בנו יש צמצום, שאנו מניחין תענוג הזמן ומואסין בהם נגד אהבת השי"ת, ובוהו אנו מרבים תענוג להשי"ת. ואחר כך היום נתגדל שמו של השי"ת על ידי זה שאנו מצמצמין את עצמינו, ורואים ומבינים כשאנו מדבקים את עצמינו למעשה התחתונים ובתענוגי הזמן, אזי כולנו כאין נגדו ית'. וכשאנו מואסים בכל תענוגי הזמן נגד אהבת השי"ת, אז אנו מחכים אליו וגורמים לו תענוג כביכול'.

מעֵתָה נבין את שאמר רשב"י ב'זוהר הקדוש' (ח"א קכה. ועוד) ש'מידת המלכות' שונה מחברותיה, והיא איננה מידה בפני עצמה, אלא מידה המשקפת של כל המידות שמעליה ו'לית ליה מגרמיה כלום'. שכן 'לית ליה מגרמיה כלום' פירושו כפשוטו, שלימות הענוה וזהו סוד ה'מלכות', שהשי"ת השפיל את עצמו בענוה יתירה כדי להיות עם בריותיו השפלים בקשר אחד.

בכך יוטב מה שכתבו המקובלים רבות בכתביהם, ש'מידת המלכות' היא אכן הנמוכה ביותר מכל עשר הספירות, אך כשהאדם זוכה להידבק במידותיו של מקום ולבטל עצמו מפני רצון ה' להמליכו בעולמו, הרי שהוא מגיע למקום הגבוה ביותר למעלה ממידת הכתר [שהוא הראשון בסולם המידות], על דרך 'כתר מלכות'. שכן כשאדם זוכה לקבוע בלבו ענוה ושפלות לפני ה' ומודיע שיש מנהיג לבירה, אזי הוא זוכה להידבק בעצמיותו ית' כביכול, ולהגיע לגדולות, ואז מתקיים להיפך, שב'מקום שאתה מוצא ענוותנותו, שם אתה מוצא גדולתו', שזוכה להגיע למקומות גבוהים ורמים דווקא מפני שהיה בנמיכות הגדולה ביותר¹, ודומה לקונו,

ואלמנה' (דברים י יח), וזהו מצד הפשיטות שבו, שלא יוגדר להיות עושה משפט לגדול ולא לקטן, אבל 'עושה משפט' אל הכל בשווה וזהו הפשיטות הגמור, ודבר זה היא המעלה העליונה על הכל.

ויש לך לדעת, כי שם 'רם' לא שייך לומר רק שהוא רם מן התחתונים או רם מן העליונים, מכל מקום יש לו צרוף מה, שאתה אומר שהוא רם מן התחתונים או רם מן העליונים ויש כאן צירוף לאחר, ואין זה השבח שהוא יותר עליון על כל, אך מה שנותן לו הענוה שהוא ית' משגיח

יד. ובזה נעשה דומה לה' שאצלו גם כן הענוה מורה על רום מעלתו, כמו שכתב המהר"ל (נתיבות עולם נתיב הענוה פרק א): 'מפני ש'כל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא הענוה', מזה תדע כי הענוה היא הגדולה על כל הגדולות. וזה, כי בעל הענוה לא יוגדר ולא יוגבל כלל, ודבר זה מורה על הפשיטות הגמור, שהוא פשוט והפשוט הגמור לא מוגבל. ולפיכך, אחר שזכר הכתוב גדולת השי"ת, אמר כי הגדולה על כל הגדולות הוא ענוותנותו שהוא הפשיטות הגמור, שהרי הוא 'עושה משפט יתום

שגם הוא אוחז בשני קצוות, שמצד אחד הוא גבוה מכל, ולצד שני ירד משם לצד ענוותנותו למקום הנמוך ביותר.

'עקב אשר שמע אברהם בקולי' – ה' לא ייחס את עבודת יצחק כדי ללמדו ענוה

על פי האמור, נאה לפרש את שנאמר בתורתנו הק', שכשנגלה הקב"ה ליצחק אבינו אחר מיתת אברהם אביו, ציווהו לבל ירד מצרימה אלא ישכון בארץ ישראל ולא יצא ממנה, והוסיף תת ברכתו לו שיהיה עמו ויזכהו לכל טוב לו ולבניו, 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקתי ותורתי' (בראשית כו ה). והוא פלאי, מדוע הוצרך הקב"ה לומר ולסמוך שכל הטובות הללו יורעפו אליו בזכותו של אברהם אביו, וכי יצחק אבינו לא היה 'מיוחס' וצדיק בפני עצמו שיכל ה' להבטיח לו כל טוב וטוב בכוחו העצמי (ראה אלשיך הקדוש שהקשה כן שם). אכן נראה, שרמז ה' כאן סוד גדול במעלת העבודה בדרך המלכות, לבל יעלה על לב אדם לומר, שלפי שיש בעבודתו מעלה מיוחדת, בדין הוא שיטול שכרו שה' יתן לו משאלות לבו תמורת מעשיו, אלא ידע נאמנה שאין בעבודתו שום מעלה וגדולה, ולכן אין מגיע לו מאומה חלף עבודתו, כי גם אילולי יעבוד את קונו כל ימי חייו, עדיין אין זה בערך כלפי מה שה' עשה עימנו שירד ממקומו בענוה יתירה. ולכן כשביקש ה' לברך את יצחק, אזי אף שבוודאי היו לו זכויות משלו לקבל את ברכת ה', אבל מכל מקום לא אמר לו ה' שמעשיו נאים ומתוקנים, כדי שלא יגיע חלילה לגאווה ולחשוב שיש במעשיו צד של מעלה, שהוא היפך קבלת עול מלכות שמים, שעיקרה הביטול אל ה' כפי שהוא ית' התבטל וירד

לא יוגדר ולכן אין לו קץ ותכלית כי לא יוגבל, ומפני כך, 'כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא הענוה שהענוה הוא יותר מעלה עוד על הכל'.

בשפלים, ומה שהוא משגיח בשפלים מורה זה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות והפשיטות הוא מעלה על כל, כי הפשוט בתכלית הפשיטות הוא ראשון אל הכל. ויותר מזה, כי הפשוט

- כי המלכות שלך היא -

זו

לבריותיו בענווה שאין לה שיעור, אלא רק בכח 'עקב אשר שמע אברהם בקולי' שזכותו עומדת וקיימת, ממנה יכולים ליקח זכויות.

בכך עולה גם כפתור ופרח דברי רבותינו (ברכות י'): האומרים: 'כל התולה בזכות עצמו - תולין לו בזכות אחרים, וכל התולה בזכות אחרים - תולין לו בזכות עצמו. משה תלה בזכות אחרים, שנאמר (שמות לב יד) 'זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך' - תלו לו בזכות עצמו, שנאמר (תהלים קו כג) 'ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית'. חזקיהו תלה בזכות עצמו, דכתיב (ישעיה לח ג) 'זכור נא את אשר התהלכתי לפניך' - תלו לו בזכות אחרים, שנאמר (מלכים ב' יט לד) 'וגנתי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי'. ולא באו חלילה חז"ל לפקפק ולהוריד מגדולתו של חזקיהו שהיה ראוי להיות משיח (סנהדרין צד), ולומר שמחמת שתלה בזכות עצמו תלו לו בזכות אחרים. אלא להורות, כי כן היא דרך העבודה האמיתית, שידע האדם שמעשיו הטובים אין בהם שום גדולה, וצריך לגשת אל הקודש בשפלות ובענווה ולהידבק במידותיו של מקום - שפנה ממקומו הגבוה, ועשה מציאות של מלכות רק מרוב ענוותנותו עדי שעשה את עצמו נצרך לנו ולמעשינו. ולכן כשחזקיה הוציא בשפתיו לשון שמשמעו כאילו יש במעשיו איזה צד גדולה, לא נענה בזכות עצמו אלא תלו לו בזכות אחרים, ללמדו, שעשיית המעשים טובים צריכים שייעשו מתוך ביטול גמור ולא לתלות בהם כאילו יש בהם ממש שהוא היפך הענווה - סוד קבלת מלכות ה'.

צחות, וכלשונו: 'המתפלל אל יחזיק עצמו בחסיד כל כך עד שיתלה בקשתו בשביל עצמו, אלא יחזיק עצמו כחוטא ויתלה בקשתו ברחמי השם או בזכות אבות דרך צחות אמרו ז"ל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו וכל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים'.

טו. וראה שם ל'מרן החיד"א' זי"ע ב'פתח עינים' שכתב: 'דודאי אלים זכותיה להכי, אבל משום שהוא אמר בפיו, תולין בזכות אחרים - אף על גב דזכותיה נמי מהניא'.

וב'מאירי' (ד"ה המתפלל) כתב, שאין זה על פי פשוטו שחזקיה החשיב את מעשיו, אלא נקטו זאת במשל דרך

'זודד הוא הקטן' - אחיזתו במידת מלכות

ועל זאת, 'במקום שאתה מוצא גדולתו של דוד מלך ישראל, שם אתה מוצא ענוותנותו, כאשר עיניך תחזינה מישרים לא במקום אחד ולא בשנים ושלשה מקומות' (לשון הפרשת דרכים דרוש י), שלפי שדוד המלך מידתו מידת 'מלכות' (זוהר הקדוש ח"א קסח.), לכן השפיל את עצמו מכל וכל, והיה מוכן להתבזות ולהיקלות (שמואל ב' ו כב) לכל דבר שנגע למלכות ה'. ודרשו חז"ל (ספרי פרשת האזינו פיסקא שלד, מגילה יא.) 'זודד הוא הקטן' (שמואל א' יז יד) שהקטין עצמו 'הן בעת שהיה רועה את צאן אביו, ואף על פי שנתמנה מלך על ישראל, הוא דוד בקטנו', וכן אמר בעצמו בספר תהילותיו: 'ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם' (כו ז), 'אני עבדך בן אמתך' (קטז טז), ועוד רבות. כי שלימות מידת ה'מלכות' - 'מלכות בית דוד' שורשה בענוה ובביטול לרצון ה'. וזה שאמרו חז"ל (מו"ק טז) 'שבשעה שהיה [דוד המלך] יושב בישיבה, לא היה יושב על גבי כרים וכסתות, אלא על גבי קרקע. דכל כמה דהוה רביה עירא היאירי קיים, הוה מתני להו לרבנן על גבי כרים וכסתות, כי נח נפשיה - הוה מתני דוד לרבנן, והוה יתיב על גבי קרקע. אמרו ליה: ליתיב מר אכרים וכסתות. לא קביל עליה' וכו'. אמר לו הקב"ה: הואיל והשפלת עצמך, תהא כמוני, שאני גוזר גזרה ואתה מבטלה. 'ראש השלישים' - תהא ראש לשלושת אבות'. שבכח מה שדוד המלך ביטל את עצמו לשמים באופן שאין למעלה הימנו, זכה לגדולות, שה' עשאו ראש לשלושת אבות ונתן כח בידו לבטל גזירות, שלפי שזכה ל'מלכות' בשלימות, זכה לקבל 'כתר מלכות' (יומא עב), ולהרים את הנמוך ביותר, שיגיע למקום הגבוה ביותר לעצמיותו ית' בחינת 'כתר מלכות'.

זלכן תמצא, שכשביקש דוד המלך מהקב"ה שימחל לו על אותו עוון של בת שבע שהתגלגל לידי, לא התרצה לו ה' ולא קיבל תחינתו. כי שלימות המלכות היא הענוה והידיעה שאין במעשי אנוש יהיו גבוהים אשר יהיו, כתשלום גמול לפני ה', ולזה כשביקש מה' שיראה את תשובתו וימחל לו, דחהו ה' ואמר לו, שרק לעתיד בעת ששלמה המלך יכניסו.. את הארון לקדש הקדשים יודע שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה

(שבת ל., שמו"ר ח א), שכן עתה בבקשתו לזכות לכפרה בזכות תשובתו ומעשיו, נחסר שלימות קבלת המלכות שיסודה בענוה ושפלות, ויש בכך חיסרון מה בביטול הענוה, ולא באלה חפץ ה' ממנו.

משיח בן דוד שהוא שלימות הביטול, יביא את מלכות ה' בעולם

ברם נודע, מאי טעמא הרבו ספרי החסידות להזהיר כאור חמה את מעלת הענוה, והעלהו על נס תמיד, שכן זה כל עיקר עבודתנו בהאי עלמא להתבטל מכל וכל לפני השי"ת ולקבלו למלך עלינו, אך לא מתוך עצבות כעבדי מלך בשר ודם שהם אינם שמחים שיש עליהם עול מלכות, אלא אדרבה מתוך שמחה וחדווה, בראותנו כיצד ה' הגדול הגיבור והנורא, ברא עולם שלם הכולל רבבות פרטי פרטים, אף שהוא לא צריך לנו ולמולדתנו מצד עצמיותו, רק כדי שאנו בניו ועבדיו נוכל להשיג נגיעה כלשהיא בתוקף תהילותיו. ואבותינו ספרו לנו על צדיקי אמת שמרוב תמידותם במחשבה נעלה זו, היו באים לפחד ומורא עד שלא יכלו להניע ולהיזיז איבר מרוב יראה, בידעם עד היכן מגיעים מעשי האדם^{טז}, שהוא מקשר את המקום הנמוך ביותר בעולם השפל, ועושה ממנו את הדבר הגדול ביותר – עצמיותו ית' ממש כביכול, בכח מה שהוא נדמה לקונו, ומבטל את משיכותיו הגשמיים ומכופפם לרצון שמים.

זעל כן נקוה, לראות במהרה בביאת דוד מלכא משיחא, שקומת מלכותו השלימה תתגלה לעתיד מכח מעשה הביטול שלנו עתה בזמן הגלות לקבל עלינו עול מלכות שמים, ואז בכח שלימות מידת

וצריך להיות באימה ובראה, ושלא לזוז ממקומו מחמת פחד שצריך לומר 'שמע ישראל' בראה גדולה, ומחמת יראה אינו יכול לזוז ממקומו שבטל במציאות'.

טז. וכה כותב הרה"ק מראדז'ימין ז"ע בספרו 'דברי אביב' (פרשת לך לך): הפסוק הראשון של קריאת שמע שהוא קבלת מלכות שמים – שהוא יראה, צריך להיות עומד (תנחומא פרשת לך לך א), כעבד שעומד לפני מלך

'המלכות' שיאיר בו, יוכל להמשיך את העולם כולו תחת מלכות שמים, ויאתיו כולם לעובדו, ויכירו כח מלכותו, ויקבלו עול מלכותו עליהם, ויתנו לה' 'כתר מלוכה'.

